

Antoni Riera parla de les possibilitats d'aconseguir un equilibri entre el model econòmic de les Illes Balears i la protecció del medi ambient. Creu que s'ha d'apostar perquè Mallorca sigui un destí competitiu l'any 2020 i que tot passa per posar en marxa estratègies dirigides no només a la conservació del medi ambient, sinó també a la seva gestió. Això pot aconseguir-se, segons el darrer Premi d'Economia de Catalunya, amb fórmules com l'ecotaxa. Per a Riera s'ha de ser conscient que l'economia exigeix respostes a curt termini però fins i tot els empresaris han començat ser conscients de la rendibilitat que pot tenir la preservació del medi ambient. Per això Riera no només parla de l'ecotaxa com d'una fórmula per preservar el medi ambient sinó que parla també dels beneficis que pot donar en el futur a la nostra comunitat.

El medi ambient, una inversió de futur

Jordi Calleja

-El fet que la seva feina surti a la llum amb tanta velocitat confirma que alguna cosa ha canviat en els darrers anys quan parlem del medi ambient. Creu que la gent del carrer, els empresaris i els polítics pensen ja a trobar fórmules pràctiques per començar a treballar?

-Jo crec que hi va haver una època en què les qüestions ambientals estaven simplement de moda. Jo crec que aquesta època ha passat i avui no entenem el medi ambient com una moda o una cosa que queda bé a determi-

nats programes electorals o en una estratègia de màrqueting i començam ha veure'l com un terme estratègic de cara a la competitivitat d'una economia i també en el seu desenvolupament. La prova d'això és que molts d'estudis sobre economia ambiental comencen a sortir i són objecte d'anàlisi d'institucions, no només acadèmiques, sinó també polítiques.

-Vostè parla de la necessitat de trobar un equilibri entre la conservació del medi ambient i l'economia de serveis.

S'han deixat enrere els tòpics que els ecologistes no trepitgen amb els peus a terra i que els empresaris no volen saber res de conservar el medi ambient?

-Jo crec que totes les decisions sobre medi ambient són polítiques ben igual que les que fan referència a la sanitat, a l'educació o a l'urbanisme. És a dir, jo crec que al cap i a la fi la problemàtica del medi ambient no és diferent a cap altra problemàtica, la diferència és a l'objecte d'estudi. Amb això vull dir que la manera de prendre decisions al voltant del medi ambient és la mateixa que en altres matèries, és a dir, són bàsicament decisions polítiques que analitzen tota una sèrie d'interessos que entren en conflicte i donen prioritat a uns fronts o als altres. No crec que es pugui argumentar que tothom sortirà beneficiat d'una determinada política ambiental, en tot hi ha beneficiats i perjudicats. A mi m'agrada molt el paper dels grups ecologistes, perquè són molt conscients que el Govern pren decisions en termes de pressió. El regateig polític és el que fa un grup ecologista quan treu 50 mil persones al carrer per demanar que es conservi un espai natural i crec que funciona com a grup de pressió i que devem molt a aquests grups per tot el que han fet i han aconseguit fins avui. Sense ells no hauríem arribat on som, però també és veritat que aquest regateig polític pot semblar utòpic en algunes ocasions o que no contempla altres coses. Si li proposen elegir entre dues fotografies, una d'una Mallorca completament verge i una altra d'una Mallorca urbanitzada, no dubtarà a elegir la primera. Però també hem de pensar que darrere la segona hi ha tot un conjunt de factors com són els llocs de feina que s'han creat, el benestar econòmic i material que ha produït, i per això no és tan senzill elegir, i cal veure els beneficis que hi ha darrere cadascuna de les fotografies. La solució no és ni una ni l'altra, sinó les dues a la vegada, per això hem de trobar l'equilibri entre ambdues fotos: hem de tenir una Mallorca verge i una Mallorca urbanitzada i cercar una relació el més harmònica possible. Jo sé que el que dic també pot semblar utòpic i que hi ha molta feina a fer. L'economia del medi ambient es diferencia de l'altra economia, perquè l'economia en general pren totes les decisions a curt termini, tot ho mesura segons els beneficis que pot treure el més aviat possible, tant l'empresari com el consumidor. Crec que l'economia del medi ambient comença a treure una perspectiva diferent. Comença a veure que el llarg termini és tant o més important. L'economia viu del dia a dia, però avui són necessàries polítiques enfocades al futur. S'ha de tenir en compte l'ús dels recursos naturals, l'ús del territori, l'acumulació de residus, els problemes energètics, la capacitat de càrrega dels ecosistemes...

Antoni Riera Font va néixer a Santa Margalida l'any 1969 però ha viscut tota la vida a Manacor. Llicenciat en empresarials a la Universitat de les Illes Balears l'any 1992, on va començar a donar classes el mateix any. L'any 1994 va començar la tesi doctoral amb el títol Cap a un nou model d'elecció discreta en les bases del mètode del cost de viatge. Una aplicació als espais naturals de Mallorca, per la qual ha obtingut el Premi Catalunya d'Economia i el premi extraordinari de Doctorat. Ha perfeccionat els seus estudis de valoració ambiental a San Diego i avui és professor d'economia política i economia ambiental a la UIB.

ECONOMIA I MEDI AMBIENT

-Com poden, doncs, complementar-se els diferents models econòmics amb l'economia del medi ambient?

-L'economia ambiental o l'economia de recursos naturals i del medi ambient no té l'exclusiva a l'hora d'analitzar les relacions entre economia i medi ambient. Fa molt de temps que els economistes estudien aquesta relació. Existeix, per exemple, l'economia ecològica que és una altra subdisciplina que intenta estudiar aquest binomi. Aquesta branca dóna molta importància als processos biofísics i en canvi descuida, entenc jo, que per molt importants que siguin aquests processos tota decisió està fonamentada sobre una estructura sociopolítica. Per tant, per ser més respectuosos amb aquests processos s'ha de donar més importància a l'estructura política i social de la comunitat. La incidència s'ha de fer sobre el model que tenim. L'economia institucionalista o economia política dóna importància a aquestes estructures sociopolítiques, però en canvi descuida els processos biofísics. També s'equivoquen, perquè són tan importants uns processos com els altres.

Jo crec que l'economia ambiental té la virtut d'acostar-se a l'equilibri entre ambdues postures. Els ecòlegs centren el seu treball en els processos biofísics, en l'ecosistema, i els economistes en els sistemes econòmics. Ambdós analitzen el mateix, les relacions d'intercanvi que tenen lloc dins els seus sistemes d'estudi. L'ecòleg que estudia el sistema ecològic mesura els intercanvis entre matèria orgànica i inorgànica en termes d'energia, i l'economista que estudia el sistema econòmic, mesura els intercanvis entre empresari i consumidor en termes de preus. La clau de l'economia ambiental és incidir sobre l'economia pròpiament dita, sobre el sistema de mercat. Volem incorporar als preus del sistema de mercat tots els costos ambientals. Jo crec que és qüestió d'asseure's i pensar estratègies. És clar que hi ha uns grups de pressió que s'han de convèncer i és un procés lent, però a poc a poc canvia la manera d'enfocar aquest tema. Potser hem de començar a nivell local, pels ajuntaments, els consells o una comunitat de veïns, perquè a nivell global encara som molt lluny.

"L'economia viu del dia a dia, però avui són necessàries polítiques enfocades al futur. S'ha de tenir en compte l'ús dels recursos naturals, l'ús del territori, l'acumulació de residus, els problemes energètics, la capacitat de càrrega dels ecosistemes".

PENSAR EN LES FUTURES GENERACIONS

-Quina aplicabilitat pot tenir aquest model a les Balears. Quina fotografia faria de l'estat actual de la nostra comunitat?

-Jo crec que hem arribat a un moment en què comença a haver-hi problemes de rivalitat i de congestió a nivell dels recursos naturals. Això vol dir que quan tenim un parc natural que oferim a la societat, la satisfacció de l'usuari no és la mateixa si hi ha quatre persones o si n'hi ha quatre mil. Tot i que el cost de conservació és pràcticament el mateix, també hem de veure que la satisfacció

"No només s'ha de protegir, sinó que s'ha de saber gestionar l'ús dels espais protegits".

de l'usuari no és la mateixa. Aquest exemple visual pot aplicar-se a la majoria dels recursos naturals. Per exemple, al consum de l'aigua: si som molts que n'utilitzam hi ha una congestió, un problema de rivalitat que se soluciona amb un preu. Ningú no pensava en les generacions futures, i avui s'escolten moltes veus que parlen dels problemes energètics i mediambientals. Jo tenc confiança en el mercat, i a vegades em sap greu reconèixer-ho, i crec que des del moment que sorgeixen aquests senyals de conflicte és quan les institucions comencen a prendre consciència dels governs. Jo sempre que dic *mercat* estic parlant de consumidors, d'empresaris, però també d'Administració pública. Són tres agents que actuen i que poden solucionar els problemes, jo som optimista.

-Parlam d'un procés llarg que haurà d'integrar molts de factors. Com poden complementar-se amb el turisme que és el motor de l'economia de les Balears?

-Jo crec que des del moment que Europa va apostar pels criteris de Maastrich va exigir-se uns objectius que eren molt difícils de compaginar amb les polítiques ambientals que des d'Europa es promulgaven. És a dir, la política ambiental i la política fiscal o monetària no són fàcilment compatibles, sobretot a curt termini. Una determinada política ambiental du a curt termini una pèrdua de competitivitat, perquè s'han de fer uns esforços d'inversió importants per millorar les instal·lacions en termes ambientals. Sempre hi ha una rivalitat molt clara entre el curt termini que persegueix l'economia i el llarg termini que ens agradaria a tots que es donàs.

A les Illes passa exactament el mateix. Hi ha un petit conflicte entre el PIB que ens agradaria generar cada any i una política ambiental més agressiva, més rígida, amb més sancions i més proteccionista. Es tracta de fer polítiques que a curt termini no estrangulin el creixement, però també de tenir cura perquè aquestes polítiques assegurin que aquest creixement es pugui mantenir. En aquest sentit les Illes han de fer una aposta molt clara per frenar l'oferta turística, per competir a nivell de qualitat i no de quantitat. Mallorca ha de començar a plantejar-se què és el que ha de fer per convertir-se en un destí competitiu l'any 2020, ha arribat el moment de sacrificar un poquet la rendibilitat a curt termini per assegurar el futur. Tots volem maximitzar els nostres beneficis i aquí entrarà el paper del Govern, dels educadors ambientals i dels mitjans de comunicació que han d'ajudar a transmetre aquesta visió. Jo no crec en "no autopista" o "no urbanització" o "no hotel" o "no golf". Jo crec més en un sí a això a canvi d'allò altre. S'ha de trobar l'equilibri, el consens.

LA DOBLE CARA DE L'ECOTAXA

-Podem parlar de models aplicables a la nostra comunitat?

-L'economia del medi ambient investiga l'aplicabilitat dels models sobre uns eixos centrals. Valoram la insuficiència dels mercats a l'hora d'assolir aquests reptes. Dedicam atenció als recursos renovables per cercar l'equilibri entre els processos biofísics i els econòmics, com per exemple, la sostenibilitat d'ecosistemes com les pesqueres o els boscs. En el camp que jo tenc més experiència és en la valoració del medi ambient. Quan una cosa no té preu, com el medi ambient, el consum excessiu du a la sobreexplotació. Jo treball per posar preu als espais naturals de Mallorca. Això és molt abstracte, el que feim és posar preu a determinats valors que tenen aquests espais naturals. Per exemple, els preus que tenien determinats espais en termes d'ús recreatiu turístic.

Un altre eix de l'economia ambiental és la política ambiental, és a dir, els instruments econòmics que poden utilitzar-se per solucionar la problemàtica ambiental. Els impostos, les subvencions, els drets negociables, que són molt utilitzats als Estats Units, o l'ecotaxa. Avui començam a tenir bastant informació sobre les ecotaxes i sabem que tenen el que es diu doble dividend. És a dir, tenen l'avantatge que per una banda asseguren que l'ingrés repercuteix directament sobre el territori que es protegeix, però a més s'està comprovant que permeten crear llocs de feina i això l'empresari ni s'ho imagina ni ho pensa. I és que, curiosament, l'ecotaxa pot produir tants o més beneficis sobre el món laboral que sobre el

medi ambient. Un dels principals costos que té l'empresari a l'hora de contractar algú són els fiscals, i l'ecotaxa seria una bona manera de disminuir la pressió fiscal, perquè grava l'ús del medi ambient. Un empresari pagaria els mateixos impostos, però no per contractar, sinó per protegir el medi ambient.

-Per aconseguir donar aquestes passes s'han d'explotar valors nous, com es pot trobar l'equilibri per convèncer empresaris i usuaris?

-El meu viatge a Amèrica em va servir per aprendre molt en aquest sentit. Allà tenen gran part del territori protegit, però saben que no és suficient amb això. El més destacat és la bona gestió que en fan, és a dir, quan entres al parc et crida l'atenció que has de pagar i et sorprèn una mica, però quan veus que a canvi t'ofereixen uns serveis no et sap greu, aquesta pot ser una de les claus. No només s'ha de protegir, sinó que s'ha de saber gestionar l'ús dels espais protegits. Per exemple, l'Albufera té indrets que no admeten la presència de l'home, però en canvi pot organitzar visites controlades que no afectin el seu ecosistema. La solució és trobar guies naturals que en tinguin cura i mostrin el medi ambient

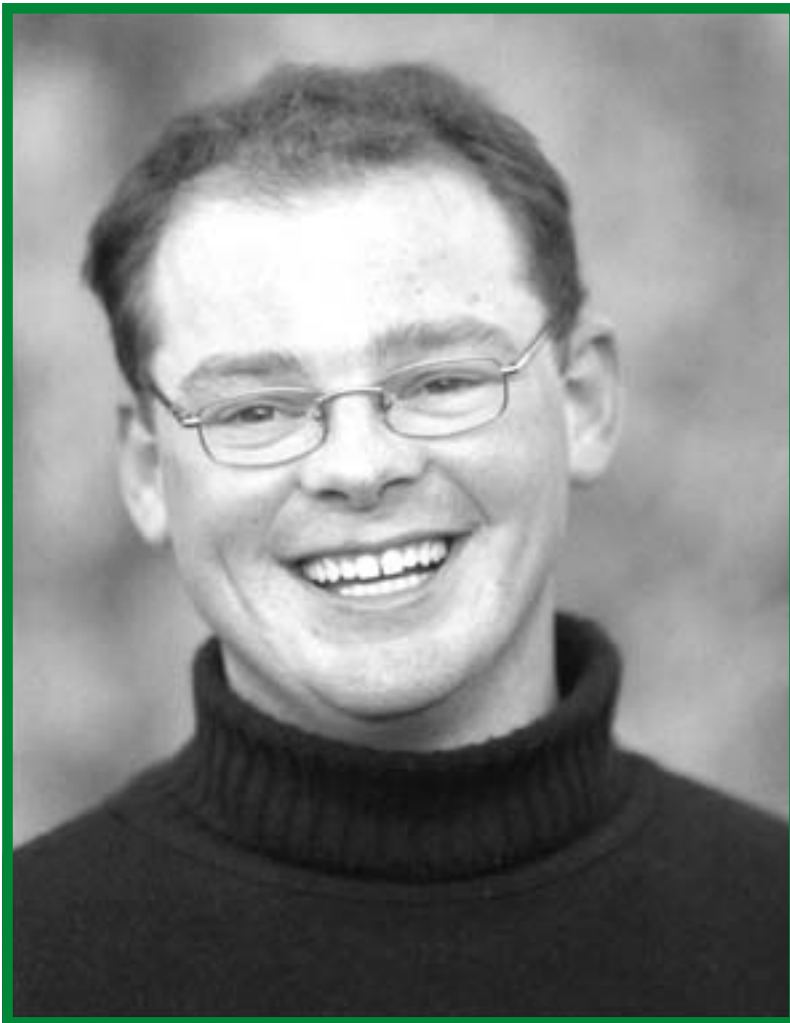
perquè tots el valorem més. Hem de deixar de dir no a una explotació controlada del medi ambient.

També hem de fer un esforç per fomentar el patrimoni cultural perquè també forma part del nostre medi ambient. El medi ambient no és només una posta de sol o una platja verge, també és el temps que som al cotxe o que passejam pel carrer. És més complex que protegir un espai natural, hem de trobar l'equilibri entre aquests espais i els polígons industrials o els cablejats de gas. És clar que el millor seria que no existís una conselleria de medi ambient com a conseqüència que el medi fos un tema implícit a totes les decisions d'un govern, però avui som encara lluny d'això. Hauré donat una passa endavant quan ningú no ens hagi de recordar la importància del medi ambient.

-Empresaris i consumidors ja han donat aquesta passa?

-No podem parlar de dos fronts separats. Avui els empresaris són conscients que el turista accepta pagar més per una habitació amb vistes a la mar que per una altra ben igual però interior. El medi ambient ja no és un recurs gratuït. Nosaltres fem enquestes de despesa turística i hem comprovat que el consumidor aprecia més la qualitat de l'entorn que el preu. Accepta la diferència encara que parlem de dues habitacions exactament iguals, però una de Pollença i l'altra de Santa Ponça. No costa el mateix una casa exactament igual ubicada a la costa o a l'interior. També podem parlar de les diferents nacionalitats. Els alemanys, per exemple, ens han fet tornar a valorar una casa a la muntanya o a la garriga quan fa quinze anys ningú no comprava un terreny al camp. Jo crec que també nosaltres estimam més les nostres illes perquè som més conscients que som uns privilegiats. Quan jo parl de posar preu al medi ambient no vull dir comprar o vendre medi ambient. No som un mercader que posa preu a les coses, sinó que cerc la manera de valorar-lo mitjançant la comparació amb altres valors. Quan marcam el preu ja acaba la feina de l'economista. Llavors és el polític qui té la darrera paraula, qui decideix la intervenció directa.

"La clau de l'economia ambiental és incidir sobre l'economia pròpiament dita, sobre el sistema de mercat. Volem incorporar als preus del sistema de mercat tots els costos ambientals".

perquè tots el valorem més. Hem de deixar de dir no a una explotació controlada del medi ambient. També hem de fer un esforç per fomentar el patrimoni cultural perquè també forma part del nostre medi ambient. El medi ambient no és només una posta de sol o una platja verge, també és el temps que som al cotxe o que passejam pel carrer. És més complex que protegir un espai natural, hem de trobar l'equilibri entre aquests espais i els polígons industrials o els cablejats de gas. És clar que el millor seria que no existís una conselleria de medi ambient com a conseqüència que el medi fos un tema implícit a totes les decisions d'un govern, però avui som encara lluny d'això. Hauré donat una passa endavant quan ningú no ens hagi de recordar la importància del medi ambient.